

مروري بر قوانين بين المللي حفاظت از ميراث ماندگار جهان اسلام با تاكيد بر ضرورت عدم دخل و تصرف در عرصه و حریم مصوب ميراث فرهنگي قدس الشريف

مروري بر قوانين بين المللي حفاظت از ميراث ماندگار جهان اسلام با تاكيد بر ضرورت عدم دخل و تصرف در عرصه و حریم مصوب ميراث فرهنگي قدس الشريف

به عنوان نخستين اثر ثبتي كميته ميراث جهان اسلام (آيسكو)

آتوسا مومني[1]

چکیده:

ميراث فرهنگي از ارکان شناخت هويت ملتهايي است که در مرزهاي جغرافيايي خود همواره بدان باليده و به قيد آنها، داشتههاي هويتي خود را مستند و معتبر ساختهاند. بيشتر از يك سده است که کشورهاي جهان به اعتبار قوانين و مقررات داخلي خود نسبت به ثبت، حفاظت، پاسداري، مديريت و انتقال بين نسلي ميراث فرهنگي کالبدی و معنوی برآمده از اعتقادات و سنتهاي ديرين خود اهتمام نموده و براي معرفي آنها به جهان در رقابت متداوم و در پی پيشی گرفتن از يکديگر تلاشهاي موثري اتخاذ نموده اند. آنچه که در اين مجال مورد توجه قرار خواهد گرفت قوانين و ضرورتهاي حفاظت از ميراث بشري است که طی سدّ اخير، سازمان بين المللی آموزشی، پژوهشی و فرهنگي يونسکو نسبت به تدوين کنوانسيونی با عنوان کنوانسيون حفاظت از ميراث فرهنگي تاريخی و طبيعي اقدام کرده و سندی الزامآور را جهت پاسداري از ميراث فرهنگي ملتها در جامعه جهانی ارائه نموده و طی قريب به يك قرن جهان را براي پيوستن به اين سند فانونی خوشامد گفته است تا صور ميراث فرهنگي در جهان با حفظ تماميت و اصالت خود براي نسلهاي آتی باقی بمانند.

این کنوانسیون خردمندانه توانسته فارغ از سیاستهای متفاوت حاکمان، ملتها را در برابر میراث خود و دیگران به توجهی مضاعف وادارد و به رسمیت شناختن و حمایت از این ارزشها را در میان نشان نهادینه سازد، اما با توجه به گسترش وسیع جغرافیایی جهانی و محدودیتهای پذیرش، ارزیابی و ثبت جهانی آثار میراثی جهانیان در یونسکو(که در متن مقاله به معاذیر در این مسیر پرداخته خواهد شد) و مهمتر از آن، اینکه الویتهای کشورها مبتنی بر سیاستهای حکومتی آنها تعیین میگرددید و همچنین در پی چالشهای مداوم برای امت مسلمان در جهان شامل تخریبها و غارت میراث فرهنگی و تمدنی بشری در عراق و افغانستان و حفاریهای نابخردانه اشغالگران رژیم صهیونیستی در قدس عزیز در مناطق مسجدا لاقصی و عدم توجه به آثار باستانی و مذهبی در قدس شریف که مورد تقدس مسلمانان و مسیحیان جهان است، متولیان امر فرهنگ در جهان اسلام برآن شدند که اقدامی قانونی و نافذ را برای میراث نبوی خود تدبیر نمایند. از اینرو سازمان جهانی آیسسکو که فعالیت خود طی نیم قرن اخیر(1979) آغاز نموده بود در سال 2007 نسبت تشکیل کمیته میراث جهان اسلام به موازات کمیته میراث جهانی یونسکو توجهی جدی و عزمی ارزشمند را پیشه نمود. در پی سومین جلسه رسمی، در کمیته بینالدول جهان اسلام در کشور تونس با حضور نمایندگان کشورهای اسلامی عضو از جمله جمهوری اسلامی ایران به نمایندگی نگارنده در کمیته بین الدول، قدس شریف را به عنوان نخستین اثر میراثی و در اولویت خود در فهرست جهانی به ثبت رسانید. در این مقاله به اهمیت ثبت و قوانین حاکم و مترتب بر آن به عنوان ضرورت عدم دخل تصرف در معماری و ساختار اولیه و اصیل مسجد الاقصی پرداخته شده و آنرا به عنوان اثری با وجوه برجسته میراث ملموس و ناملموس جاری و ساری در آن واجد پاسداری، حفاظت و مدیریت مبتنی بر قانون به جامعه جهانی معرفی نموده و هر گونه دخل و تصرف در آن را تخلف و واجد رسیدگی از سوی سازمان ملل متحد دانسته است. در این مجال با مروری بر کنوانسیون های جهانی 1972، 2003 و مصوبات کمیته میراث جهان اسلام به اقدامات، حفاریها و نقض حریم این میراث بشری پرداخته شده و ضرورت رسیدگی بدان را از سوی سازمان ملل متحد مورد توجه قرار میدهد.

کلید واژه: قوانین حفاظت از میراث ملموس و ناملموس قدس الشریف، کمیته میراث جهان اسلام،

کنوانسیون 1972، کنوانسیون 2003

[1]- دانش اموخته دکتری باستان شناسی پیش از تاریخ و دانش اموخته دکتری تاریخ وطنی ایران

فرهنگی بزرگ.